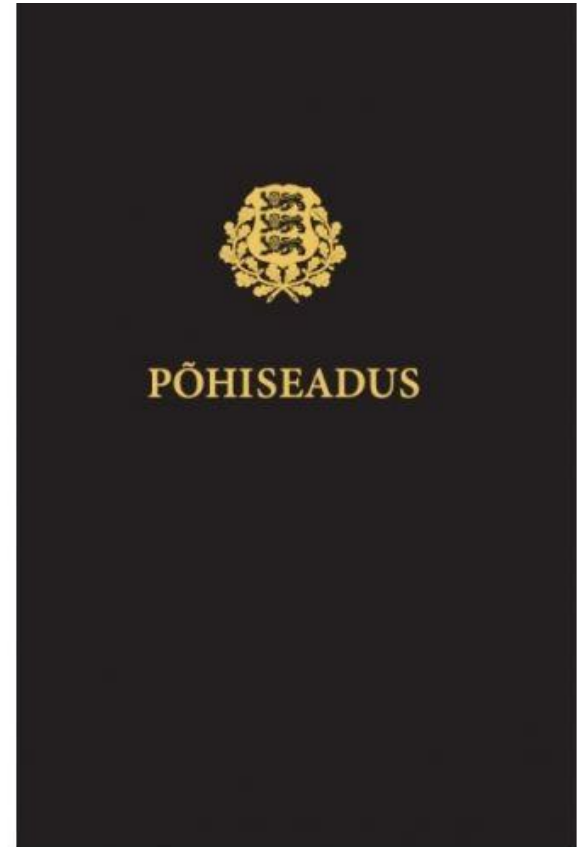

ÜLALPIDAMISKOHUSTUSED PEREKONNAS

MEELI TUUBEL
Valga Linnavalitsus
sotsiaalabi ameti juhataja

**Kõikumatus
usus ja
vankumatus
tahtes
kindlustada ja
arendada riiki
...**

Vastu võetud
28.06.1992
rahvahääletusel

Põhiseadusest: § 27

- Perekond rahva püsimise ja kasvamise ning ühiskonna alusena on riigi kaitse all.
- Abikaasad on võrdõiguslikud.
- Vanematel on õigus ja kohustus kasvatada oma lapsi ja hoolitseda nende eest.
- Seadus sätestab vanemate ja laste kaitse.
- Perekond on kohustatud hoolitsema oma abivajavate liikmete eest.

Põhiseadusest: § 28

- Eesti kodanikul on õigus riigi abile vanaduse, töövõimetuse, toitjakaotuse ja puuduse korral.
- Abi liigid, ulatuse ning saamise tingimused ja korra sätestab seadus. Kui seadus ei sätesta teisiti, siis on see õigus võrdselt Eesti kodanikuga ka Eestis viibival välisriigi kodanikul ja kodakondsuseta isikul.
- Riik soodustab vabatahtlikku ja omavalitsuse hoolekannet.
- Lasterikkad pered ja puuetega inimesed on riigi ja kohalike omavalitsuste erilise hoole all.

Põhiseaduse kommentaar

Inimene vastutab endale inimväärse elu kindlustamise eest eelkõige ise. Kui isik siiski ei saa enda toimetuleku kindlustamisega hakkama, peab isikut tulenevalt PS § 27 lõigetest 3 ja 5 esmajärjekorras aitama temaga solidaarne olev pere. Kui ka pere ei suuda oma liikme abivajadust piisaval määral rahuldada, tuleb isiku abivajadus osaliselt või täielikult rahuldada ühiskonnal. Seega tuleb riigi kohustus tagada inimesele sotsiaalsete põhiõiguste kaudu inimväärne elu üldjuhul kõne alla alles n-ö kolmandas järjekorras.

Põhiseaduse kommentaar

Sotsiaalsete põhiõiguste täpsema mahu määrab kindlaks riigi majanduslik olukord ning riik ei saa rohkem anda ja keegi ei saa riigilt rohkem nõuda, kui riik võimeline on.

Ülemäärane koormus riigieelarvele on argument, mis on arvestatav sotsiaalabi ulatuse üle otsustamisel.

Riigikohtu lahend

- Õigus saada riigilt puuduse korral abi on subjektiivne õigus, mille riive korral on isikul õigus võtta ette kohtutee ja kohtul kohustus kontrollida sotsiaalseid õigusi andva seaduse vastavust Põhiseadusele.
- Põhiseaduslikkuse järelevalve kohus peab aga vältima olukorda, kus eelarvepoliitika kujundamine läheb suures osas kohtu kätte. Seetõttu ei saa kohus sotsiaalpoliitika teostamisel asuda seadusandliku või täitevvõimu asemele.

Ülapidamiskohustused perekonnas

- Tulenevad põlvnemisest ja abielust ning on vastastikune
- Ülalpidamiskohustusega ja õigusega saada ülalpidamist omavahel seotud 4 põlvkonda – vanavanemad, vanemad, lapsed, lapselapsed
- Alates 2009. aastast ei ole vastastikust ülalpidamiskohustust enam õe ja venna suhtes

Ülalpidamiskohustus laste suhtes

Ülalpidamist on õigustatud saama: (PKS § 97)

- alaealine laps;
- täisealine õppiv laps kuni 21-aastaseks saamiseni;

Ülalpidamist peavad andma:

- vanemad
- vanavanemad – juhul, kui vanemad ei ole võimelised ülalpidamist andma

Lapsevanem, kellelt on võetud lapse suhtes hooldusõigus, ei vabane ülalpidamiskohustusest.

Lapse ülalpidamiskohustus

- Ainult täisealisel lapsel
- Kohustus üleval pidada
 - oma vanemaid
 - oma vanavanemaid, kui vanemad ei saa vanavanemat üleval pidada
- Mitme ülalpidamist vajava isiku korral eelistatakse:
 - alaealist last täisealistele lastele ja ülenejatele sugulastele
 - abikaasa ülalpidamine asub eelistuses võrdsel positsioonil alaealiste lastega

Teiste perekonnaliikmete ülalpidamine

Ülalpidamist on õigustatud saama:

Perekonnaseadus § 97

3) muu abivajav alaneja või üleneja sugulane, kes ei ole võimeline ennast ise ülal pidama.

- Ülalpidamiskohustus ei piirdu alaealiste ja õppivate lastega, vaid ka mittetoimetulevate täiskasvanud lastega

Elatis lapsele

- Pool kuupalga alammäärast: 215 eurot
- Mõjuval põhjusel võib vähendada: vanema töövõimetus või olukord, kus vanemal on teine laps, kes jääks elatise tõttu varaliselt vähem kindlustatuks.
- Kohtulahendid: ülalpidamiskohustusega lapsevanemal on kohustus teenida sissetulekut ning vajadusel müüma ka endale kuuluvaid esemeid ülalpidamiskohustuse täitmiseks. Õigus säilitada minimaalne elustandard.

Vanemate ülalpidamine

Kohus võib kohustatud isiku ülalpidamiskohustuse täitmisest vabastada või täitmist ajaliselt piirata või elatise suurust vähendada, kui kohustuse täitmist on äärmiselt ebaõiglane nõuda, eelkõige kui:

- 1) ülalpidamist saama õigustatud isiku abivajadus on tekkinud tema enda ebamõistliku käitumise tagajärjel;
 - 2) õigustatud isik on jämedalt rikkunud oma ülalpidamiskohustust ülalpidamiskohustuslase vastu;
 - 3) õigustatud isik on süüdi tahtlikus kuriteos ülalpidamist andma kohustatud isiku või tema lähikondse suhtes.
- (3) Kui abivajava isiku nõuet selle paragrahvi alusel piiratakse, ei või ta esitada ülalpidamisinõuet teiste ülalpidamiskohustuslaste vastu.

Ülalpidamine ja hooldamine

- Ülalpidamine ei võrdu hooldamisega
- Ülalpidamist antakse üldjuhul raha perioodilise maksmisega ehk elatisena, mida makstakse iga kalendrikuu eest ette. Kohustatud isiku nõudel ja mõjuva põhjuse olemasolul võib anda ülalpidamist ka muul viisil
- Alaealise lapse vanem täidab ülalpidamise kohustust elatise maksmise teel eeskätt juhul, kui ta ei ela lapsega koos või kui ta ei osale lapse kasvatamises. Lapsega koos elav vanem peab elatist kasutama lapse huvides.

Ülalpidamine ja eestkoste

- Eestkostja ei ole kohustatud ülal pidama ja isiklikult hooldama eestkostetavat, v.a alaealise lapse puhul (üldjuhul)
- Eestkostja on seaduslik esindaja
- Eestkostja kohustus on hoolitsemise korraldamine: sotsiaalteenuste ja meditsiinilise abi taotlemine ja korraldamine ning eestkostetava õiguste maksmapanek teiste isikute suhtes, sh elatise väljanõudmine

Loodan, et teil oli huvitav 😊

